

Kvikksølvsaken - Arbeidstilsynet og Statens arbeidsmiljøinstitutt

I forbindelse med kvikksølvsaken har det blitt innhentet uttalelser både fra Arbeidstilsynet og Statens arbeidsmiljøinstitutt vedrørende tidligere håndteringen av saken. Nedenfor følger et sammendrag av innspillene fra de to etatene.

Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet fokuserte ikke på tilsyn rettet mot tannhelseklinikker på 1960-tallet, ettersom tilsynet var rent funksjonelt og ”teknisk” rettet, og det ikke ble ansatt personer med kunnskap om yrkeshygiene i etaten før midten av 1970-tallet. Etatens yrkeshygienikere jobbet fra 1976/77 og utover til begynnelsen av 1980-tallet, relativt mye med kvikksølv i tannhelsetjenesten. I 1976/77 hadde de en landsdekkende aksjon der de både kontrollerte og informerte om kvikksølvets skadevirkninger. De samarbeidet nært med Yrkeshygienisk institutt (nå STAMI), hvor de analyserte alle biologiske prøver, og det var også dem etaten henvendte seg til med faglige spørsmål. Yrkeshygienikerne i Arbeidstilsynet undersøkte opptak i kroppen ved å sende inn urinprøver til analyse, og hvis prøvene viste forhøyede verdier i forhold til anbefalte grenser, ble arbeidstakeren fulgt opp med nye prøver samt at arbeidsplassen ble anbefalt å gjennomgå rutineene. Det ble ikke funnet høye verdier i prøvene.

Erfaringen fra yrkeshygienikerne som jobbet på dette området fra ca. 1976 og utover, er at det var godt kjent i denne bransjen at kvikksølv var helsefarlig, og at man skulle ta forholdsregler for å unngå eksponering for kvikksølv damp.

Yrkeshygienikerne arbeidet ut fra den tids grenseverdier og den kunnskapsbasen de var bygd på, og analyser av prøvene viste et slikt nivå at de stort sett lå under det som ble betraktet som en mulig yrkesmessig eksponering. ”Biologisk grenseverdi” som tannhelsepersonell ble målt mot, var 100 nmol Hg/liter urin, og de aller fleste prøvene lå godt under 100 nmol/l. Arbeidstilsynet forholdt seg også til de undersøkelser som ble foretatt av Yrkeshygienisk institutt (nåværende STAMI), som ikke viste grunn til å drive utstrakt tilsyn med kvikksølvpåvirkning i tannhelsetjenesten, ut fra et risikoperspektiv.

Statens arbeidsmiljøinstitutt

I forhold til kvikksølvproblematikk har STAMI drevet forskning, utredning og prøvetakning. Dette følger naturlig av instituttets rolle og posisjon som det nasjonale forskningsinstituttet på området arbeidsmiljø og helse. STAMI har arbeidet med kvikksølvproblematikk og mulige helseskader i over 40 år, og har fra 1960-tallet og fram til i dag gjennomført målinger av kvikksølv i urin hos over 3000 personer fra hele landet som har jobbet som tannhelsepersonell. Det ble rutinemessig sendt kopi til Arbeidstilsynet av resultatene fra disse undersøkelsene.

Målingene viste at gjennomsnittsverdi for kvikksølv i urin var 42 nanomol/liter urin for alle perioder og begge kjønn. Til sammenligning er SCOELs (Scientific Committee for Occupational Exposure Limits – EUs vitenskapelige komité for yrkeshygieniske eksponeringsgrenser) anbefalte grenseverdi *i dag* foreslått til om lag 200 nanomol/liter. Gjennomsnittsverdien i målingene viste således ikke resultater som ga Arbeidstilsynet grunn til en omfattende og spisset oppfølging av tannhelsetjenesten når det gjaldt fare for kvikksølvskader.